

STORTINGET

Innst. 391 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget fra
energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:120 S (2019–2020)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni og Sandra Borch om å ta ut rovvilt for å berge samisk reindrift i en spesielt vanskelig situasjon

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for uttak av rovvilt i, og i tilknytning til, tamreinens kalvingsområder.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Ruth Grung, Else-May Norderhus og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale og Terje Halleland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen

Stoknes, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni og Sandra Borch om å ta ut rovvilt for å berge samisk reindrift i en spesielt vanskelig situasjon.

Komiteen vil understreke at denne vinteren og våren har vært krevende for tamreindriften. Hovedgrunnen til årets utfordringer har vært de svært vanskelige vær- og snøforholdene som igjen har skapt en beitekrise. Komiteen mener det er positivt at det på grunn av den vanskelige situasjonen er gjort endringer i kriseberedskapsfondet for å bedre situasjonen i områdene der tamreinen ikke har hatt tilgang til gode beiter. Komiteen viser til utfordringen det vil være å sikre at alle kalvingsområder for tamrein til enhver tid er fri for rovdyr, da det vanskelig lar seg forene med Stortingets rammer for den todelte målsettingen.

Komiteen viser for øvrig til brev av 5. juni 2020 til komiteen fra statsråd Sveinung Rotevatn. Brevet er lagt ved innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet deler forslagsstillernes syn på at det har vært et utrolig krevende år i reindriften i store deler av de samiske reinbeiteområdene. Disse medlemmer viser i den forbindelse til at reindrifftsforhandlingene mellom regjeringen og reindriften er stedet for å adressere problemstillinger knyttet til kompensasjon for ulike utfordringer i reindriften, herunder også ekstraordinært krevende beiteforhold. Disse medlemmer viser videre til Fremskrittspartiets merknader i Innst. 345 S (2019–2020) til reindrifftsavtalen, jf. Prop. 99 S (2019–2020).

Disse medlemmer viser videre til at rovviltsituasjonen fortsatt er krevende for mange næringsaktører både i reindriften og i øvrige beitenæringer. Disse

medlemmer mener det er forvaltningens ansvar å ivareta den todelte målsettingen på en slik måte at konfliktene reduseres. Disse medlemmer viser i den sammenheng til at det skal være lav terskel for å ta ut rovvilt i beiteprioriterte områder generelt, og rovvilt som gjør skade spesielt.

Disse medlemmer deler forslagsstillernes beskrivelse av en uholdbar situasjon med store rovdyr tap midt i kalvingsperioden ved Børgefjell, og mener dette er en situasjon forvaltningen har ansvar for å håndtere bedre enn det vi har sett de siste ukene. Disse medlemmer har derfor forventninger til at forvaltningen bidrar til konfliktdemping i dette området, og understreker det ansvaret Norge har for å ivareta vår særegne reindrift.

Disse medlemmer ønsker en strengere rovviltpolitikk i Norge, men en tydeligere forvaltning av et øvre bestandsmål for både bjørn, gaupe, jerv og ulv. Disse medlemmer mener videre at Stortinget bør definere rammene for en slik politikk, men overlate tildeling av fellingstillatelser til forvaltningen.

Disse medlemmer mener forslagsstillerne går langt i å legge detaljerte føringer fra Stortinget om uttak av rovvilt i et bestemt området. Disse medlemmer mener en slik praksis snarere vil undergrave enn forsterke mulighetene for en mer effektiv og fornuftig rovviltpolitikk.

Disse medlemmer frykter at det over tid kan føre til en praksis der Stortinget involveres i konkrete fellingstillatelser, eller nærmest fremstår som et klageorgan i rovviltforvaltningen. Disse medlemmer vil advare mot en slik praksis, både fordi den vil gi et usikkert rettsgrunnlag som kan forsinke uttak, og fordi saksgangen i seg selv vil forsinke.

Disse medlemmer viser til at det er rovviltnevnene og miljøforvaltningen som ivaretar et tonivåsystem i forvaltningen av denne typen saker.

Disse medlemmer mener, som i Innst. 305 L (2019–2020), at denne måten å organisere rovviltforvaltningen på er hensiktsmessig.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil understreke den utrolig krevende situasjonen reinbeite næringa står i akkurat nå. Disse medlemmer viser til at den pågående beitekrisen er den verste krisen i reinnæringa på over 50 år. Tre ganger så mye snø som normalt har gjort at rein både i Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark ikke har hatt tilgang på nok mat, og det er slått fast beitekrise i mange distrikter. Dette skjer samtidig som det har pågått en rovviltkrise i næringa over flere år.

Situasjonen fører til at reineierne har vært nødt til å føre reinen for å håndtere beitekrisen. Disse medlemmer vil understreke at dette gir mye ekstra arbeid under vanskelige forhold. I tillegg var heller ikke rein-

eiene upåvirket av koronakrisen som førte til stengte barnehager, skoler og andre restriksjoner.

Disse medlemmer viser til at rovdyr utgjør en stor belastning for reinen. Gjennom flere år har kalvetape i Nordland og Troms vært svært høyt, på om lag 60 pst. hvert eneste år. Rovvilt i et område med rein gir forstyrrelser som gjør at reinen bruker mer energi og trekker vekk fra fôringsplasser eller de få områdene hvor det er tilgjengelige beiter. Disse medlemmer vil understreke alvoret i dette, fordi det fører til at en næring som i utgangspunktet har store rovviltproblemer, blir ekstra utsatt for rovdys herjinger i år. Forstyrrelser som følge av nærvær av rovdyr i en sårbar periode som våren er, kan derfor være like dødelig som direkte tap til rovvilt.

Disse medlemmer vil peke på at antall døde tamrein i Børgefjell, sør i Nordland, i sørsamiske Byrkjere reinbeitedistrikt, er mangedoblet siden i fjor. Per 26. mai i år var 90 lemlastede og døde dyr funnet. De fleste er tatt av rovdyr, og reindrifas erfaring er at jerv og bjørn bærer bort og gemmer kadaver. I kalvingstida er reinen på sitt mest sårbare, og disse medlemmer vil understreke hvor avgjørende viktig det er at dette representantforslaget får hastebehandling. Disse medlemmer vil minne om at det på bare ett døgn nylig ble funnet hele 11 nye kadaver i Byrkjere.

Reindrifta erfarer, etter det disse medlemmer kjenner til, at tap og skade forårsaket av ørn er i kraftig økning. Dette kommer på toppen av den krevende beitesituasjonen reinnæringa har hatt i vinter. Disse medlemmer merker seg at Miljødirektoratet likevel ikke vil gi tillatelse til uttak av rovvilt, selv om situasjonen er svært utfordrende og det er søkt om uttak av både bjørn og jerv i Byrkjere, eksempelvis den 22. april 2020. Rovviltneimnda i Nordland har skrevet brev til Miljødirektoratet den 24. april 2020, så det som skjer nå er etter disse medlemmers syn en varslet katastrofe. Statens naturoppsyn (SNO) har i tillegg bekreftet at spesielt jerven forsyner seg av reinen i Byrkjere, men det er også dokumentert tap til annet rovvilt. Disse medlemmer vil i denne sammenheng peke på et forskningsprosjekt som brukte GPS på både bjørn og reinsdyr, hvor det ble dokumentert at 40 pst. av reinsdyrkalvene i Gällivare kommune i Norrbotten ble bjørnemat. I Byrkjere er det mye uro i kalvingslandet, og reinen blir jaget av bjørn og jerv på høgjellet, hvor også ørn herjer og tar reinkalver. Disse medlemmer mener at dette i seg selv, og uavhengig av de direkte tapene, er et stort dyrevelferdsproblem.

Disse medlemmer forventer at det legges like stor vekt på hensynet til velferden for beitedyr som på hensynet til en bærekraftig forvaltning av rovvilt når de ulike rovviltarter skal forvaltes. Disse medlemmer vil vise til stortingsforliket fra 2011 om norsk rovviltpolitikk som slår fast at det ikke skal være rovvilt som representerer et skadepotensial i kalvingsområder for

tamrein. Disse medlemmer ber Stortingets representanter og regjeringen merke seg Stortingets behandling i Innst. 182 S (2019–2020) av Riksrevisjonens undersøkelse av rovviltforvaltningen, jf. Dokument 3:13 (2018–2019), som viser at alle partiene på Stortinget, unntatt Venstre, mente at rask felling av skadedyr i beiteprioriterte områder er svært viktig. Videre ba det samme flertallet om at det blir tatt på alvor at det ikke skal være rovdyr som utgjør skadepotensial, i beiteprioriterte områder. Det samme flertallet pekte også på at Norge er internasjonalt forpliktet til å sikre de samiske beitenæringenes framtid, og at det for lengst er konstatert at norsk rovviltpolitikk truer dette målet.

Disse medlemmer kan ikke få understreket sterkt nok hvor alvorlig denne situasjonen er for reinnæringa, og hvor viktig det er at Stortinget nå griper inn og bidrar til å løse denne situasjonen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for uttak av rovvilt i, og i tilknytning til, tamreinens kalvingsområder.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen umiddelbart sørge for uttak av rovvilt i, og i tilknytning til, tamreinens kalvingsområder.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:120 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni og Sandra Borch om å ta ut rovvilt for å berge samisk reindrift i en spesielt vanskelig situasjon – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 11. juni 2020

Ketil Kjenseth

leder

Lene Westgaard-Halle

ordfører

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget

0026 OSLO

Deres ref
MH/imv

Vår ref
20/1799-

Dato
5. juni 2020

Svar vedrørende representantforslag 120 S (2019-2020) om å ta ut rovvilt for å berge samisk reindrift i ein vanskeleg situasjon

Eg viser til representantforslag 120 S (2019-2020) frå stortingsrepresentantane Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Heidi Greni og Sandra Borch om å ta ut rovvilt for å berge samisk reindrift i ein spesielt vanskeleg situasjon.

Innleiingsvis vil eg vise til at det ikkje er nokon usemje om at denne vinteren og våren har vore krevjande for tamreindrifta. Hovudårsaka til det, og den store skilnaden i år, har vore dei særskilte vanskelege vêr- og snøforholda som har skapt ei beitekrise. Ansvar for beitenæringane ligg til landbruks- og matministeren, og eg er kjent med at det er gjort endringar i kriseberedskapsfondet for å gjere situasjonen betre i dei områda der tamreinen ikkje har hatt tilgang til gode beiter.

Eg er også einig i at det må gjerast uttak av rovvilt av omsyn til beitenæringane. Rovviltforvaltninga tek omsyn til skadesituasjonen og potensialet for skade på tamrein ved vurdering av uttak av rovvilt. Eg vil understreke at rovviltforvaltninga kvart år gjer eit solid arbeid og legg ned ein stor innsats med uttak av rovdyr, innanfor rammene av internasjonale forpliktingar, naturmangfaldlova og den todelte målsettinga Stortinget har vedteke om at vi skal ha både rovvilt og beitedyr i Noreg. Kvart år blir det gjort omfattande uttak av rovdyr for å førebyggje potensielle rovviltsskadar på tamrein og sau. Til dømes kan eg vise til at dei siste tre åra er det registrert 587 døde rovdyr i Noreg, eller eit gjennomsnitt på 196 døde rovdyr kvart år. Fordelt på dei ulike artane viser tala 36 bjørnar, 188 gauper, 289 jerv og 74 ulvar registrert døde i perioden 2017-2019. Om ein ser berre på fylka Nordland og Troms og Finnmark er tala for registrerte døde rovdyr 6 bjørnar, 25 gauper, 115 jerv og 2 ulvar i denne perioden. For desse fire artane viser dei rapporterte bestandstala frå Rovdata at det til

saman er i underkant av 1000 rovdyr i Noreg, noko som gjev eit tydeleg bilete på omfanget av uttak og kva for innsats som kvart år blir gjort i rovviltforvaltninga.

Samtidig er det også andre omsyn som skal vurderast før eventuelle løyver for uttak av rovvilt blir gjeve, som mellom anna rovviltbestanden si overleving og om det ligg føre andre tilfredsstillande løysingar enn uttak. Vidare har Stortinget vore tydeleg på at forvaltninga skal følgje dei vedtekne bestandsmåla og leggje vekt på dei både når bestandane er over og under bestandsmåla. I tillegg skal vi ha ei tydeleg soneforvaltning og nytte ulike verkemiddel i rovdyprioriterte område samanlikna med beiteprioriterte område.

Den todelte målsettinga inneber at ein skal nå bestandsmåla for rovdyr samtidig som ein gjer det ein kan for å halde tapa av beitedyr på eit lågast mogleg nivå. Det inneber at det går nokre grenser for kor mange rovdyr ein kan skyte, og løysinga kan ikkje i alle tilfelle vere å skyte fleire rovdyr. Til dømes er den noverande situasjonen slik at forvaltninga har mindre handlingsrom for å ta ut bjørn om ein skal byggje opp bestandane mot bestandsmåla Stortinget har vedteke. Likevel opnar vi for felling av bjørn etter ei konkret vurdering.

Eg vil i denne samanhengen også vise til at det overordna grepet som er gjort i rovviltpolitikken av omsyn til beitenæringene, er at bestandsmåla for dei fire store rovdyra er sett lågt. Sjølv om vi når bestandsmåla for ulv, bjørn, jerv og gaupe vil dei vere definert som truga på norsk raudliste for artar. At bestandane er små og truga inneber ein betydeleg risiko for at artane kan forsvinne frå norsk natur, og gjer at vi må føre ei kunnskapsbasert og presis forvaltning for å unngå at det skjer.

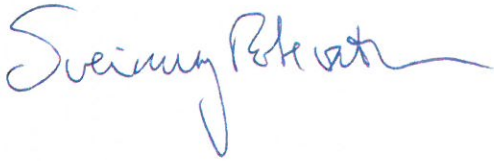
I bakgrunnen for forslaget blir det trekt fram tal på tamrein drepne av bjørn i ein studie gjort i Sverige og tala blir samanlikna med situasjonen i Nordland. Eg vil i denne samanheng understreke at storleiken på bjørnebestanden i Noreg og Sverige er særskild ulik. I Noreg vart det registrert totalt 148 bjørnar i 2019, og berre 4 av desse hadde heilt eller delvis tilhald i Nordland. I Sverige er bestanden berekna til nær 3000 bjørnar, noko som gjer at også omfanget av skader på tamrein naturleg nok er på eit langt høgare nivå. Ein kan difor ikkje samanlikne situasjonen i ein svensk skogssameby der det er langt fleire bjørn, med situasjonen i Nordland. Faktum er at ein så langt i år (per 4. juni) ikkje har registrert skade på tamrein årsaka av bjørn i Nordland. I tillegg vil eg påpeike at forvaltninga også er ansvarleg for å vurdere kva for effekt uttak av bjørn har på bjørnebestanden i Noreg og at forvaltninga legg til rette for ei bestandsvekst mot bestandsmålet Stortinget har vedteke.

Å sikre at alle kalvingsområde for tamrein til ei kvar tid er fri for rovdyr vil ikkje vere mogleg innanfor rammene av den todelte målsettinga. Reindrifta dekkjer om lag 40 prosent av fastlandsarealet i Noreg, og i dei same områda skal vi nå delar av bestandsmåla for rovvilt. Rovviltet har ein biologi som gjer at dei mellom anna krev ein viss storleik på leveområda sine, og det er ikkje til å kome i frå at det vil vere overlapp med tamreinområda. Dette er ein krevjande balanse som forvaltninga arbeider kontinuerleg for å løyse på best mogleg og kunnskapsbasert vis. Som nemnt gjer rovviltforvaltninga eit solid arbeid med uttak av rovdyr kvart år for å gjere utfordringane minst mogleg for tamreindrifta. I tillegg har vi gode

økonomiske ordningar, med rett til full erstatning for rovviltskadar og tilskot til førebyggjande tiltak til dei som ønskjer å gjere dette.

Til slutt vil eg vise til at reindrifta står ovanfor fleire utfordringar, der mellom anna klimatiske forhold og tap av beiteareal gjev grunn til vesentleg uro. Denne vinteren og våren gjev eit godt bilete på utfordringane klimaendringar kan innebere for reindriftnæringa. Klima- og miljødepartementet har i fleire år åtvara mot denne utviklinga, og har peika på forsking som viser at faktorar som klimatiske forhold, tal på rein på beite og beitegrunnlag er langt viktigare enn rovdyrbestandane i forklaringa på utfordringane reindrifta opplever når det gjeld produksjon og tap av tamrein. Det er også vist til denne forskinga i [undersøkinga](#) Riksrevisjonen nyleg har gjort av rovviltforvaltninga.

Med helsing

Sveinung Rotevatn

